

سوال

گروهی از مردم ادعا می‌کنند که هلال رمضان را دیده‌اند و اهل فلک و حساب مدعی‌اند که دیدن ماه در آن شب ممکن نبوده. مشکل من اما این نیست، چون ممکن است که حساب اشتباه باشد و تخمین دقیق نباشد اما محل اشکال این جاست که اهل فلک و حساب مدعی‌اند که در آن شب با رصدخانه و آلاتی که در اختیار دارند به جستجوی هلال پرداخته‌اند و آن را ندیده‌اند. چگونه ممکن است که ماه با چشم غیر مسلح دیده شود و با دستگاه‌های جدید و پیشرفته دیده نشود؟ اگر مسئله برعکس بود و با تلسکوپ هلال را دیده بودند و با چشم ندیده بودند مسئله قابل فهم بود که روزه بگیرند یا خیر؟ از شما خواهش می‌کنم در این زمینه توضیح قانع کننده بدهید تا این نگرانی من برطرف شود و گمان نمی‌کنم این نگرانی فقط از سوی من باشد.

پاسخ مفصل

الحمدلله.

آنچه برای اثبات شروع ماه رمضان معتبر است، دیدن هلال یا کامل شدن سی روز شعبان در صورت عدم رؤیت است و این چیزی است که سنت صحیح و اجماع اهل علم دال بر آن است. بخاری (۱۹۰۹) و مسلم (۱۰۸۱) از ابوهریره - رضی الله عنه - روایت کرده‌اند که پیامبر - صلی الله علیه وسلم - فرمودند: **با دیدن آن روزه بگیرید و با دیدنش افطار کند، پس اگر به سبب ابر از شما پنهان ماند تعداد [روزهای] شعبان را سی روز کامل کنید.**

بنابراین حساب فلکی معتبر نیست و اصل در رؤیت، دیدن با چشم غیر مسلح است اما اگر هلال با ابزار جدید دیده شد به این دیدن عمل می‌شود چنان‌که در پاسخ به پرسش شماره (106489) بیان شد.

اما این‌که چطور ممکن است هلال با چشم غیر مسلح دیده شود و با ابزار دیده نشود؟ این به اختلاف محل رؤیت و وقت آن مربوط است.

اما در هر صورت حکم شرعی به دیدن هلال مرتبط است و تا وقتی که یک یا دو فرد ثقهٔ مسلمان آن را دیده باشند واجب است که بر اساس این دیدن عمل شود.

شیخ صالح بن محمد اللحدان، رئیس مجلس اعلای قضا می‌گوید: «برادر عبدالله الخضیری یکی از کسانی است که به

رصد هلال مشهور است و بسیاری از حالات هلال را در غیر وقتش رصد کرده. گروهی از اهل فلک به نزد ایشان رفتند و در منطقه حوطه سدیر با ایشان ملاقات کردند و ایشان به من گفت که آنان خروج ماه را در آن شب بنا بر حساب و تخمین خود بر روی مانیتور دستگاههایی که داشتند در موضع خاصی از آسمان تعیین کرده بودند اما وی به آنان گفته بود که ماه در موضعی که آنان می‌گویند خارج نخواهد شد زیرا وی قبل از آنان ماه را شب گذشته رصد کرده و می‌دانست که هر شب ماه در کجا طلوع خواهد کرد و پس از موضعی که شب گذشته بوده طلوع خواهد کرد، سپس بعد از آن که ماه طلوع کرد بر اساس گفته او بود نه آن چه آنان تخمین زده بودند و البته وی آنان را معذور می‌دانست زیرا محل ماه را نه بر اساس مشاهده، بلکه با دستگاههایی که در اختیار داشتند تعیین کرده بودند» (بر اساس مصاحبه ایشان با روزنامه الرياض).

والله اعلم